

Cathedra

Prédikálás és fiatalok. Ez a két kifejezés általában olyan szövegkörnyezetben jelenik meg együtt, ahol arról van szó, hogy a fiatalok mennyire unják az átvitt értelemben nyakukba kapott szentbeszédet. De egyházi kontextusban is az a panasz, hogy a mai fiataloknak már nem jó, nem izgalmas, nem érdekes a prédikáció. A kérdés az, hogy a prédikációval van baj, a fiatalokkal, a prédikátorral, vagy azzal a kommunikációs formával, ami az igehirdetéseket jellemzi. Aki ez utóbbiban látja csupán a problémát, annak megoldási kísérlete vezet aztán azokhoz az erőltetett, úgynevezett fiatalos prédikációkhoz, amelyek ahelyett, hogy áldásosak lennének, sokkal inkább kínossá tudnak válni nemcsak a gyülekezet, hanem a fiatalok számára is. Az Isten üzenetére pedig nekik is szükségük, és bizony, igényük is van, nekünk pedig a misziói parancs értelmében az üzenet hirdetésére küldetésünk van. Találjunk egymásra!¹

Mit mond erről a homiletika? Nincs külön „életkor-homiletika”, nincs gyermek-, felnőtt-, nyugdíjas-homiletika. Ebből kifolyólag a fiatalok közötti igehirdetés nem témája a gyakorlati teológiának.² Az életkor szerinti igehirdetésről a régebbi és újabb homiletikákban, szakirodalomban, interneten szinte semmit nem találunk. Erről panaszkodnak az egyébként igen gazdag irodalommal rendelkező németországi szakemberek is.³ Gondot okoz, hogy sokszor, amikor fiatalokról mint igehallgatókról van szó, a különböző gyakorlati teológiai írások egy ugrással átváltak a fiatalokkal való közös

1 Erről beszélgettünk jó pár évvel ezelőtt Fekete Károllyal, aki akkor még nem mint püspök, hanem mint a homiletika tanára, professzora, az igényes és érthető igehirdetés lelkes követője kért meg, mint aki több évtizede prédikál fiatalok között, hogy erről közösen gondolkodjunk, mert mindez az egyház jövője szempontjából kardinális kérdés. Egyetértettünk, egymásra találtunk nemcsak mint évfolyamtársak, szolgatársak, barátok, hanem mint az igehirdetés iránt elkötelezettek is.

2 MEYER-BLANCK, Michael: Das Rhetorische und das Pädagogische in der Jugendpredigt. Ein homiletischer Zwischenruf, in: Michael MEYER-BLANCK / Ursula ROTH / Jörg SEIP (Hrsg.) *Jugend und Predigt*. Don Bosco Verlag, München 2008. 219.

3 Uo.: 220.

munkálkodásra. De ennek van jó oldala is. Ugyanis a fiatalokkal való tudatos kommunikáció, a tanító jellegű beszéd, a pedagógia, pontosabban esetünkben a valláspedagógia nagyon sokat tud segíteni abban, hogy miként kell úgy prédikálni, hogy az önmagát kereső fiatal választ kaphasson az igéből. Baj abból származik, ha azt hisszük, hogy az igehirdetés kiváltható, helyettesíthető a különböző bibliai történeteknek vagy biblikus témáknak ifjúsági órán, konfirmációs foglalkozásokon vagy a vallásórákon alkalmazott feldolgozásával. Csakhogy a prédikáció nem azonos a vallásos beszéddel, ezegézissel, biblika teológiával, dogmatikával, etikával. Mindezek nélkül nincs, de jóval több. A prédikáció Isten üzenete Szentlelke által az emberhez. Miért van mégis, hogy a vallásórákon a fiatalok figyelnek, érdeklődéssel hallgatják azt az üzenetet, amit istentiszteleten prédikáció formájában már sok esetben „nem bírnak követni”?

Elsősorban nem csupán arról van szó, hogy az órákon őket jobban érdeklő témák kerülnek elő, vagy az időfaktor megfelelőbb, esetleg szabadabban lehet beszélgetni, mert dialogikusan épül fel az óra. Noha mindez igaz, befolyással is van az alkalmakra, hiszen egy kötetlen, párbeszédes jellegű, jó hangulatú, de tartalmas óra didaktikailag sokkal izgalmasabb, mint egy kötött liturgiájú istentisztelet és igehirdetés. Azonban egyfelől nem mindenki jár egyházi gimnáziumba vagy vallásórára, másfelől aki jár, az az istentisztelettől mást vár el! Nem valaminek a magyarázatát, hanem feleletet. Nem a világ nagy kérdéseire, hanem a saját kérdéseire. Nem arra, hogy ki volt Pál apostol igazából, hanem hogy ki ő igazából. Nem arra, hogy mit tett Isten hajdanán, hanem mit tesz vele. Nem arra, mit ígért egykoron, hanem mit ígér most. Életfeleletet vár. Van? Van. Krisztusnak, evangéliumnak hívjuk.

Természetesen nagyon fontos, hogy mindezeket hogyan prédikálja a lelkész. Az alapvető homiletikai, retorikai szabályokat különösen is be kell tartani, hiszen életkorából fakadóan a tizenéves, huszonéves korosztály igen jó kritikai érzékkel rendelkezik. De ne feledjük, ennek a sokszor emlegetett, elhíresült „kamaszos kritizálásnak” az alapja az, hogy ő igaz és követhető mintát keres, és megpróbálja, hogy valóban arany-e az, amit neki el akarnak adni. Ám ha mindezek rendben is vannak, azaz majdnem kívülről, szemkontaktust tartva, jó hangerővel, megfelelő mimikával és gesztikulációval érthetően, jó stílussal mondja is el a lelkész a logikusan felépített prédikációját, az nem elég. Ugyanis mindez csak arról szól, hogy miképp. A fiataloknál azonban az üzenetre való figyelés nem csupán a tartalomtól és a stílustól függ, hanem annak vallási minőségétől, vagyis a hitének megfelelően érzi-e, hogy őt komolyan veszik, ismerik és meg tudják szólítani az ő szubjektív vallásosságát. Az ifjú, ha már elmegy az istentiszteleti alkalomra, vár valamit. Kapni akar valamit. Mint a tanórán. Ha nem tanul semmit, úgy érzi, az

idejét rabolják. Az iskolai tanóra „munkaidőben” van, az istentisztelet általában hétvégén, szabadidőben. Ezért erre érzékenyebb. Ha elment, feleletet vár. Üzenetet. Applikálást.

Gyakori hiba, hogy a prédikátorok a fiatalok életstílusából kiindulva valami könnyen fogyaszthatót akarnak kínálni, ezzel megnyerni a fiatalok figyelmét, szimpátiáját. Hiszen gyorséteremben esznek, a kommersz dolgokat fogyasztják, felületesek, mindent relativizálnak, semmitmondó sorozatokat néznek, nem érthetnek meg mást, mint a hit kommersz, olcsó oldalát, mondják. Óriási tévedés. Aki istentiszteletre megy, éppen az ezen felülemelkedő, az örök érvényű igazságot keresi. Azt, hogy ki ő, és tényleg van-e Istene? Nem csupán, hogy van-e Isten, hanem hogyan lehet jelen az életében. A Biblia pedig éppen erről szól. Nem véletlen, hogy a Kijelentés nem Isten létéről, hanem jelenvalóságáról beszél! Az önmagát és egyben Istent, az igaz hitet, vagyis kapcsolatot kereső ember szeretné interiorizálni, aztán személyessé tenni, majd absztrahálni (Schweitzer) a keresztyén tradíciót. Választ arra, hogy ki ő, aki gyorséteremben eszik és kommersz dolgokkal van körülveve. Van-e más? Van-e több? Ha ilyenkor a lelkész prédikáció címén kegyes vagy nem kegyes frázisokat puffogat, nagy keresztyén igazságokat mond el, azonban nem egyszerűen, hanem primitíven, akkor nem a gyülekezet feje felett, hanem alatt beszél el. Alábecsülni pedig nagyobb hiba, mint túlbecsülni az igehallgatókat. Hiába próbálja meg valamilyen modernkedő gag-gel használatával feldobni, fiatalossá tenni prédikációját, sokkal inkább nehezen elviselhetővé teszi azt. Bonhoeffer után szabadon: olcsó lesz a prédikáció (preka), olcsó lesz a kegyelem, olcsó lesz az evangélium. Egy kommersz dologgal több. Az ige hirdetés minősített formájának, az istentiszteletnek többnek kell lennie, és többet is vár el a fiatal. Mégpedig, hogy az élet lényeges és nem felszínes dolgairól mit üzen neki az Isten. Nem általában mit üzen, hanem neki mit üzen. Az Isten-ember viszonyban nem működik az Én-Az, csak az Én-Te (Buber).

A prédikáció emberi oldalát nézve, a kapott üzenet megfogalmazásához tehát elengedhetetlenül szükséges a hallgatóság, ez esetben a fiatalok ismerete. Két értelemben is.

A prédikátor felől nézve az explikáció és applikáció során sokat segíthet, amit a valláspedagógiában elementarizálásnak⁴ nevezünk. Leghíresebb képviselőik Klafki, Stock és Nipkow. A fogalom a tudományos ismeretek leegyszerűsítését jelenti. Nem primitívvé tételét, ellenkezőleg: abból az óriási ismerethalmazból, amit jelen esetben a Biblia, a teológia és a társtudomá-

4 *Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény*. Szerk.: NÉMETH Dávid és KASZÓ Gyula. Budapest, 2001. 83–93.

nyok kínálnak, ki kell választani azokat, amelyek a fiatalok életét közvetlenül érintik, mégis tartalmazzák a valóságterület lényegét is. Az elementarizálás nem a teológia leegyszerűsített, kommersz változatát jelenti, hanem a teológia 1. lényeges, 2. érvényes, 3. közölhető tartalmának értelmes feltárását és megszólaltatását eredményezi. Erre utaltunk korábban, ezt a hármat várja a fiatal az igehirdetéstől. Az igében meg kell találni, mi az az alaptörténet, amire minden keresztyén istentapasztalat épül. Van a fundamentális szint. Ide olyan alaptapasztalatok tartoznak, melyek az ember és a valóság kapcsolatát jelölik. Ezen a körön belül fedezhetjük fel az elementáriákat, melyek középponti meglátások, összefüggések, eljárások, a fundamentálisra utalnak. Nipkow figyelmeztet, hogy a tartalmi és a szubjektív oldalt is figyelembe kell vennünk. Vizsgálunk kell a bibliai szöveg elemi struktúráit, de a fiatalok elemi tapasztalatait is.

Vannak elementáris igazságok, struktúrák, tapasztalatok és kezdetek. *Elemi igazságok* azok az alapigazságok a teológiában, melyek Isten és ember kapcsolatáról szólnak. Ezeknek a hitigazságoknak nincs igényük a logikai, történeti igazolhatóságra, de a fiataloknak van igényük erre. Az igazolásuk pedig éppen a létfontosságuk felismerése (!) által történik, s az elementarizálás ad segítséget ehhez a felismeréshez. Azonban ennek elengedhetetlen feltétele a prédikátor személyének hitelességében rejlő erő, a kongruencia. Arról a személyes hitelességről van itt szó, mely elfogadhatóvá teszi az ige-hallgató számára a tényeket. Az *elemi struktúrák* feltérképezése is fontos. Meg kell állapítani, hogy a textusban hol vannak a hangsúlyok, melyek a lényegesebb, s kevésbé lényeges elemek. Valláspedagógiai szempontból azokat a struktúrákat és strukturális elemeket kell megtalálni, melyekre az adott korcsoport gondolkodásában, élményvilágában analógia lehet. Ez segíti elő ugyanis a megértést. Fontos, hogy jól strukturált legyen a szöveg, kevés személyről szóljon, hogy könnyebb legyen az azonosulás. Bátran használhatunk képszerű eszközöket is. Az *elementáris tapasztalatok* a fiatalok meglévő tapasztalatait veszi figyelembe, ahol az új hittapasztalat gyökeret verhet. E nélkül a táptalaj nélkül terméketlen marad az átvett tapasztalat. Az elmélyítés, a tanítás attól lesz speciálisan keresztyén, hogy a Jézus Krisztusban nyert kijelentést tekinti értelmezési alapnak. Amit itt meg kell értenie, tanulnia, legyen bármilyen helyzetben és legyen bármi a textus, az az üzenet, amit Jézus mond: „*Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.*” (Mt 11,28) A tanítás lényege nem az ismeret, hanem a bátorítás. Hiszen a hit nem tudás, hanem kapcsolat. Az *elementáris kezdetek* pedig a vallási ítéletalkotás és a hit fejlődésének fokozatait veszik figyelembe. A Fritz Oser, Paul Gmünder, illetve James Fowler által kidolgozott vallási ítéletalkotás és a hitfejlődési fo-

kozatok ismerete nélkül nem lehet „fiatalosan” prédikálni. Az erre a korosztályra jellemző szintetikus-konvencionális, illetve az individuális-reflektáló hit az, aminek komolyan vételét, aminek értését a fiatal elvárja, ha valaki hozzá beszél, neki valamit adni akar. A fiatal igehallgatóra (is) az „elementáris értelemkeresés” jellemző!⁵

A másik fontos dolog, amiért elengedhetetlen a kapcsolat az igehirdető és a fiatalok között, az a prédikátor személyének fontossága, a már említett kongruencia kérdése. A fiatal feleletet vár. De ki mondja és milyen joggal? A személyiségfejlődésük során az én megtalálása olyan új szerepkört jelent, amely sokszor túlterheli és elbizonytalanítja a fiatalot, ugyanakkor új perspektívát nyújt. A fiatalok mindent „személyesnek” vesznek!⁶ Amit a lelkész prédikál, azt neki mondja, őt prédikálja ki, vagy neki akar üzenni. Ha alábecsüli a hallgatóság szintjét, akkor őt becsüli alá. Ha megítéli a bűnöst, az személyesen neki szól. Éppen ezért fontos, hogy elfogadott legyen az igehirdető. A fiataloknak érezniük kell, hogy baráti, segítő szándék mondatja akár a kemény szavakat is, vagyis az „érted haragszom, nem ellened” isteni üzenet jelenik meg az ítéletben is. Ha nem azt érzi, hogy a lelkész ebből az indulatból prédikál, magyarul szereti őket azzal a mindennel együtt, ami őket most jellemzi, akkor már az első percekben „bezár”, mert „csak az észtszótják megint”. Erre különösen érzékenyek. Ugyanis a nekik szánt mondanivalót a fiatalok a hozzájuk való viszonyulás alapján ítélik meg! Érezniük kell, hogy fontosak a prédikátornak, mégpedig abból, hogy a szószéken álló nem magáról, vagy nagy elvi, teológiai kérdésekről, hanem nekik prédikál arról az Istenről, akinek ők is fontosak! Itt lehet és kell Jézusra mutatni, aki szeretettel és megértéssel fordult a bűnösök felé. Nem ködösített soha, radikálisan elutasította a bűnt, azonban radikálisan kinyilvánította szeretetét, hirdette a kegyelmet és bocsánatot a bűnösnek. Ez a radikális szeretet az, amire a fiataloknak szükségük van, nem pedig az erkölcsi prédikációk sokszor hatásvadász próbálkozása. Ez volt jellemző Jézus tanítására, így kell nekünk is „tanítani őket, hogy megtartsák mindazt”, amit parancsolt nekünk. Csakis így lehet tanítani, értékeket átadni. Itt is ugyanaz érvényes, mint az iskolában, a tanórán. Tudjuk, hogy az a tanár, akin érződik, nem fontos neki a diák, mert nem őket, hanem a saját tudását szereti, vagy maga sem szereti szenvedélyesen a saját tárgyát, az nem tud eredményt elérni, hacsak a tárgy megutálását vagy a negligálást nem tekintjük annak. Ez azonban az oktatásban sem megengedhető, hát még a szószéken.

5 Ennek részletes kifejtését lásd: Dr. NÉMETH Dávid: *Hit és nevelés*. Valláslektani szemléletmód a mai valláspedagógiában, Budapest, 2002. 233–260.

6 MEYER-BLANCK, 2008, 223.

Felmerülhet a kérdés, nem veszélyes-e a pedagógiát ennyire közel hozni a szószékhez. Ha a végleteket elkerüljük, akkor egyáltalán nem.⁷ Tudni kell, hogy a prédikációnak lehet része a tanítás, ám több annál, Isten megszólító, életet formáló üzenete. A tanítás szólhat a legnemesebb dolgokról, értékekről, kultúráról, életről, világról, akár hitbeli dolgokról is, viszont nem prédikáció, hanem ismeretátadás. És ez azt jelenti, hogy noha különbözik a kommunikációs forma, nem különbözhet az üzenet. Különben is, a szószék latin neve: *cathedra*! Aki katedrára áll a templomban, az „tanít” arról az Istenről, aki üzen Lelke által, ezáltal átadja Isten „tanítását” az emberről. Aki katedrára áll az iskolában, az pedig tanít arról az életről, amit Isten ajándékozott. Lehet evangéliumot mondani hittanórán és lehet tanítani a szószéken. A kérügmátikus igehirdetésnek nem a didaktikus igehirdetés az ellentéte. Az amerikai protestánsok között is egyre nagyobb hangsúlyt kap, elsősorban Long munkásságának köszönhetően az, hogy az élményprédikálás helyett, ahol csupán invokálnak, a szószéknek újra vissza kell adni a tanítói jellegét. „Mivel a gyülekezet Krisztus testének egy része, olyan hely, ahol az egyének eligazítást kapnak, amint tapasztalataikat próbálják megérteni, és támogatást, amint próbálják követni Isten Lelkének útmutatását. [...] A korai keresztyének tanítása összefüggött a prédikálásukkal. A kijelentésük és tanításuk is egyszerre történt, nem volt éles demarkációs vonal a kérügma narrációja és az etikai reflexiók között.”⁸ Az igehirdetésben nem a kommunikációs forma, hanem a kommunikációs stílus a fontos. Ha jól szólunk, a hallgató felfedezi azt az utat, amelyen járnia kell. Ez az Isten által személyesen neki készített út, nem a mi sablonos variációink egyike. Ezért fontos az a retorika, ami ezt a személyes közlést lehetővé teszi.

Mi ez a retorika? A homiletika szó a görög homiletiké techné kifejezésből származik, amelynek gyökérszava a *homilia* főnév, ami „bensőséges, testvéri bizalmon nyugvó beszélgetést jelent”.⁹ Ez kell! Az Újszövetségben az emmausi tanítványok mellé szegődő Jézus „beszélgetett” így azzal a két tanítvánnyal, akik nem értették, mi történt, és mindent veszni láttak. Jézus nem leszidja, hanem „tanítja” őket és megismerteti magát velük. Ez a homiletika. Ez a prédikáció. Ez az igehirdetés retorikája. Ez a lelkület, ez a hozzáállás az, ami a fiatalok hitének segíthet abban, hogy befogadják az igét.

7 Ehhez lásd: FEKETE Károly: Szószék és Katedra – Rektori tanévnyitó beszéd. Elhangzott 2011. szeptember 11-én a Debreceni Református Nagytemplomban. In: *Orando et Laborando*. DRHE évkönyve a 474. tanévről 2011/2012. 17.

8 KOPPÁNYI Botond: *„Új homiletika” mozgalom és az amerikai protestáns prédikálás megújítása*. Doktori értekezés, Debrecen-Kolozsvár, 2016. 104.

9 Dr. FEKETE Károly: *Homiletika*. Debrecen, 1993. 5.

Aki ugyanis a „hit nemes harcát harcolja”, az nem beszólásra, hanem buzdításra vágyik. Ráadásul ebben az állapotban nem kell, hogy mondjon vagy csináljon valamit, nem kell, hogy megtanuljon egy leckét, mint ifiórán vagy vallásórán, hanem elég, ha mondják neki. Mert ő most nem „felelni” akar, hanem befogadni. Sabbatot szeretne. A nyugalom napját. Nem kimondani, hanem belülré betenni azt, ami elhozza az Istennel való kibékülés után a magával való megbékélést is. Ezért megy istentiszteletre, ezért vágyik igazi prédikációra. Erre van szüksége.

A pedagógia, valláspedagógia szemszögéből nézve az igehirdetés azt a célt szolgálja, hogy a fiatalok Isten előtt állva újat tanuljanak meg Istenről, magukról, kettejük kapcsolatáról, vagyis az evangéliumot a szívükbe fogadják. Ez, mint a prédikáció is, isteni csoda! A pedagógiai segítség, a retorika az igehirdetés emberi oldalához tartozik csak, azonban hasznos. Nem kell félni tőle. Ha a pedagógia a helyes iskolai kommunikáció megtalálásában és ezáltal az eredményes tanulásban segít, miért ne lehetne hasznos a szószéken is? A prédikátor eszköz! Isten eszköze. Az igehirdetésnél a hallgatóság nem eszköze, hanem célja az evangéliumnak. Ebben különbözik az önmagát prédikáló személy az igehirdetőtől. Az elsónél a hallgatóság az ő nagyságos elméjének és gondolatainak hallgatója, az ő szónoklatának eszköze. A második esetben az igehirdető az eszköz, Isten eszköze az ő evangéliumának célba juttatásához. A fiatalnak erre van szüksége, ráadásul nála élesebben senki nem veszi észre a két prédikátortípus közötti különbséget. Az igehirdetés célja hitet ébreszteni és nem magatartásformát kialakítani. A szabad belátáson alapuló hit létrejötte után jön majd az a magatartás, ami kívánatos. Sajnos a Sola Fide félreértelmezése vezetett olyan gondolkodásmódhoz, hogy elég hinni Isten létét (nem jelenlétét), és az elég. A reformátorok hit alatt a „Krisztussal való életet”¹⁰ értették és nem gondolkodásmódot. A cselekedetek ebből fakadnak, mégpedig hálából, hangsúlyozza sokszor Kálvin is. Gyakori hiba, hogy sok prédikáció applikáció címen rögtön ezt várja el a frissen megtért embertől, esetleg azonnal kritizálva elmaradását, vagy éppen ellenkezőleg: nem állít követelményeket, a Krisztus-követést csupán „elmebeli fenntartásnak” véli. A fiatal ember mindezeket hamisnak, ellentmondásosnak találja. Ilyenkor könnyen kiábrándulhat nemcsak a lelkesből, hanem az egyházból is. Vigyázni kell vele. Ebben az életkorban, hitfejlődési szakaszban zavarja őket a misztika, sokkal inkább a tanítói jellegű igehirdetéseket szeretik, nagyon kritikusak, ezért fontos az ilyen ellentmondásos helyzetek elkerülése.

10 MEYER-BLANCK, 2008, 225.

Néhány gyakorlati szempont a fiatalok közötti igehirdetéshez.¹¹

1. Az istentisztelet és a prédikáció ne arról szóljon, amit az ember tesz, vagyis ne ezekkel szembesítse, hanem azzal, hogy ki ő. A lét, és nem a cselekedet az, amit a prédikáció szolgál. Így lesz fiatalos.
2. A prédikáció ne egy bibliai történet, hittétel magyarázata legyen, hanem létesítsen kapcsolatot a bibliai hittörténet és a mai ember hite között. A bibliai történet legyen az én történetem.
3. Ne arról adjon információt, hogy milyen igazságtalanságok vannak a világban és a gyülekezetnek ezt hogyan kellene megoldania. Inkább ilyenkor segítsen arra az Istenre tekinteni, benne bízni, aki Deus absconditus sokszor, mégis segít az ilyen helyzetekben megállni.
4. Ne untassuk felesleges történetekkel, inkább beszéljünk saját hittapasztalatunkról. A fiatalok sok elcsépelet sztorit ismernek, és kikapcsolnak. A lényeges dolgokat mutassuk fel és tegyük személyessé.
5. Nem a prédikáció teremti meg a fiatalok komoly hitét, de a meglévő hitet segíti, hogy érjen. Tudjuk, hogy amit prédikálunk, amit hirdetünk és amit feltételezünk, az még nem érvényes a gyülekezet hitére, még nincs úgy, ahogyan lenni kellene, de prédikáljunk úgy, mintha már mégis jelen lenne. Ezzel biztatjuk, és nem földbe döngöljük a hallgatóságot. Azt mutatjuk meg, milyen lehetne, nem pedig azt, most milyen.

Rózsai Tivadar mindezeket az igei hatásokat, amelyeket a prédikációban, az igében kaphat valaki, a tőle szokásos dialektikus megfogalmazásában kisarkítja. Megkülönbözteti a fiatalot és az ifjút. Az ifjú az ígére talált ember. „Az igehirdetés célja, hogy a fiatalságból ifjúságot teremtsen. Kálvinra gondolva: a fiatalság az a vessző, amelyből az igehirdetés ifjúságot farag. Mert a fiatalság mennyiségi kérdés, az ifjúság minőségi. A fiatalságot években kell mérni, az ifjúságot a Szentlélek által teremtett élethelyzetben. A fiatalot a kora határozza meg, az ifjút a hite. A fiatalot a jelenben megélhető szabadság izgatja, az ifjú a jövőt építi, elkötelezetten. A fiatal a természet ügye, az ifjú a kegyelem neveltje. A fiatal kora gyermeke, az ifjú Isten gyermeke. A fiatalra ez érvényes: ember vagyok, hogy valami lehessen, az ifjúra pedig ez: keresztyén vagyok, hogy ember lehessen. A fiatalságot a mulandóság kényszere határozza meg, az ifjút a jelenében is az örökkévalóság értékei formálják.”¹²

¹¹ Uo.

¹² RÓZSAI TIVADAR: *Fiataloknak prédikáltam*. In: *Álmokat álmodni – Látásokat látni*. Válogatott igehirdetések Rózsai Tivadar vallástanártól. Kálvin Kiadó, Budapest, 2014. 158.

Ez az igehirdetés feladata a fiatalok között. Identitás találása, önismeret, hit. „Csupán egyetlen igazi feladat áll előttem, amelytől egész életem, békém és boldogságom függ: föl kell fedeznem önmagamot, miközben fölfedezem Istent. Ha megtalálom őt, akkor megtalálom saját magamat, és ha megtalálom a magam igazi énjét, akkor megtalálom őt.” (Thomas Merton) Egyértelműen Kálvin híres megfogalmazására utal: Egész bölcsességünk két részből áll: Isten és önmagunk ismeretéből. A református istentisztelet, azon belül pedig az igehirdetés ezt kell, hogy elősegítse, hogy az igehirdetés által a Szentlélek Isten megszólítsa és emancipálja az ifjút.

Az ifjúkor tehát minden kritikus jellege ellenére nyitott, kereső, igazságot találni akaró, de nagyon sebezhető korszak. Az igehirdetés kommunikációja az emberi oldala miatt lehet veszélyes, sőt lehet kártékony is (ekkleziogen neurotizmus). A valláspedagógia és a valláslelektan felismerései nagyban segíthetik a prédikátort abban, hogy ne csak hitelesen, hanem lényeglátóan, érthetően közölje Isten igéjét. Tegye ezt azonban minden alkalommal lelki-gondozói aspektusból is. Milyen lelkigondozói igehirdetési gondolatkörök adódhatnak? Mit üzenhet ez a fiataloknak? Fekete Károly a következőket sorolja fel:¹³

- a) *Rehabilitálni és komolyan venni az Apostoli Hitvallás első artikulusát, a Teremtő Isten művét. Igehirdetéseinkben az uralkodás és hódítás helyett a sáfárság szemléletmódját kell középpontba állítani.* – Azt üzeni: Isten minden teremtményét szereti!
- b) *Kozmikus krisztológia hangsúlyozása – szeretni azt a világot, amelyet Krisztus beleölt a megváltás művébe.* – Azt üzeni: nem lehetünk világkerülők, világellenesek, sőt világtalanok...
- c) *Tanítani a javak istenítésének veszélyeiről, amely a gazdagság, az uralkodni vágyás és az erőszak triászának kétségbeejtő aknamunkáját szüli.* – Azt üzeni: van prófétai szerepünk, nem hagyhatjuk szó nélkül az igazságtalanságot.
- d) *Életszentség a megszentelő Lélek erőterében.* – Azt üzeni: a bibliai érték-szempontok bátor képviselése és példaadó megélése a saját köreinkben.
- e) *A puritán életszemlélet újra vállalása.* – Azt üzeni: van megbékélés, önkorlátozás, mértékletesség és ebből fakadó elégedettség.
- f) *Teljes emberképet felkínálni.* – Azt üzeni: sokoldalúvá teremtettünk, többdimenziós lények vagyunk, és „nem születünk tengeni, mint az állat”, vagyis csupán egy dimenziót használni.

13 Ifj. FEKETE Károly: A homiletika fő kérdései ma. Gondolatok a szakirodalom és a hazai igehirdetői gyakorlat szem előtt tartásával. In: *Eulogia*. Ünnepi kötet dr. Bartha Tibor 60. születésnapjára, Budapest, 2004. 73–75.

- g) *Totális életközösség célbavétele. A ma emberének legfőbb ellensége a csupán töredékességében megélt élet.* – Azt üzeni: az ember közösségi lény, a gyülekezet is közösség!
- h) *Rámutatni az Isten hűségére, hogy az egymás iránti hűség újraszülje bennünk az ősbizalmat.* – Azt üzeni: a velünk vándorló Isten megtanít rácsodálkozni a mellénk adott életekre, akikért még az áldozatvállalásig is elmegyünk, mert érettük boldogan kapitulál az önzés.
- i) *A krízishelyzetek a személyiségformálás kohóivá lettek. Nincs problémák nélküli élet, hiszen a kösziklára épült ház példázata szerint a szelek-vizek együttesének erejében kell állva maradnia a háznak. Vagy ahogyan Jakab levele utal rá, a megpróbált életből kiég a salakanyag, s nemesebbé, tisztábbá válik. Így a kiállt krízishelyzetek növelik hitünk állóképességét, ellenálló erejét.* – Azt üzeni: a konfliktusok a fejlődés hajtóerejévé válhatnak.

Chatedra. Szószék. Aki oda felmegy, ígét hirdet, vagyis üzenetet ad át. Az életét kereső ifjú üzenetet vár. Feleletet. Dubito ergo sum – kételkedem, tehát vagyok, mondja, és jól teszi. Mert aki nem kételkedik, nem talál bizonyosságot. Mindezt apológiával, polémiával áttörni lehetetlen, figyelmeztet Rózsai. „A hitetlen kételkedésnek egyetlen ellenszere: a meggyőző hit [...] A hit legyen bizonyíték, és ne a bizonyítás támasszon valamiféle hitet.”¹⁴ Ezt a hitet kell, hogy munkálja minden prédikáció. Az igehirdető Isten üzenetét hirdeti. Követésre hív. Jézus követésére. Ő is szolga. A pedagógus elkísér, elvezet, kivezet. Ő is szolga. Mindketten vezetők. Létjogosultságukat az adja, hogy egyben vezetettek is. Prédikátor és pedagógus az, aki már megmozdult és mozdítani is tud. Mint a tanítványok. Ifjak voltak, elhívtak, tanítványok lettek, majd apostolok, tanítók, küldöttek. Ezért hirdettetik Isten ígéje.

14 RÓZSAI, 2014, 145.